

XÂY DỰNG GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM VỮNG MẠNH ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA SỰ PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC

ĐẶNG NGỌC TÙNG*

Trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước hiện nay, giai cấp công nhân Việt Nam là một lực lượng xã hội to lớn, đang có những phát triển mới. Đội ngũ đó bao gồm, những người lao động chân tay và trí óc, làm công hưởng lương trong các loại hình doanh nghiệp sản xuất kinh doanh và dịch vụ công nghiệp, hoặc sản xuất kinh doanh và dịch vụ có tính chất công nghiệp. Hiện nay, theo thống kê, giai cấp công nhân nước ta có trên 9,5 triệu người, chiếm 11% dân số, và 20% lực lượng lao động xã hội. Trong đó gồm: 1,94 triệu công nhân trong các doanh nghiệp nhà nước, 3,37 triệu công nhân trong các doanh nghiệp ngoài khu vực kinh tế nhà nước, 1,45 triệu công nhân trong các doanh nghiệp có vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài và khoảng 2,27 triệu công nhân trong các loại hình sản xuất, kinh doanh khác.

Trong những năm đổi mới vừa qua, giai cấp công nhân nước ta đã có những bước phát triển tích cực, mạnh mẽ, đang tăng nhanh về số lượng, ngày càng đa dạng về cơ cấu, đồng thời chất lượng đội ngũ được nâng lên, mà một biểu hiện là đã xuất hiện bộ phận công nhân trí thức; là lực lượng sản xuất cơ bản, đang trực tiếp tham gia vào việc tổ chức, quản lý sản xuất kinh doanh, vận hành, sử dụng các công cụ, phương tiện sản xuất tiên tiến, hiện đại, có vai trò quan trọng là lực lượng đi đầu trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập kinh tế quốc tế. Cùng với các giai cấp, giai tầng khác trong khối đại đoàn kết toàn dân tộc, giai cấp công nhân đã có đóng góp to lớn vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

* Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam

Giai cấp công nhân đang tiếp tục phát huy vai trò là giai cấp lãnh đạo cách mạng thông qua đội tiên phong là Đảng Cộng sản Việt Nam; cùng với các giai cấp, tầng lớp khác trong khối đại đoàn kết toàn dân tộc, đồng thời là lực lượng kiên quyết trong đấu tranh chống tiêu cực, tham nhũng. Trong quá trình thực hiện đường lối đổi mới, công nhân nước ta đã phát huy tinh thần sáng tạo, đề xuất nhiều giải pháp quý báu cho Đảng, Nhà nước đúc rút thành chủ trương, chính sách để lãnh đạo thực hiện có hiệu quả phát triển kinh tế, giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm trật tự an toàn xã hội. Cùng với quá trình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, việc làm và đời sống của giai cấp công nhân nước ta từng bước được cải thiện, trình độ học vấn, nghề nghiệp, tư duy kinh tế, ý thức pháp luật cũng đang được nâng lên.

Tuy nhiên, sự phát triển của giai cấp công nhân chưa đáp ứng được yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập kinh tế quốc tế, cả về số lượng, cơ cấu và trình độ học vấn, kỹ năng nghề nghiệp. Đang thiếu nghiêm trọng các chuyên gia kỹ thuật, cán bộ quản lý giỏi, công nhân lành nghề; nhưng lại thừa số lượng lớn lao động chưa qua đào tạo ở tất cả các ngành, các thành phần kinh tế; tác phong công nghiệp và kỷ luật lao động của công nhân còn nhiều hạn chế. Một bộ phận công nhân chậm thích ứng với cơ chế thị trường. Trình độ giác ngộ giai cấp và bản lĩnh chính trị của công nhân không đồng đều, có một bộ phận công nhân chưa hiểu hết về vai trò, sứ mệnh lịch sử của giai cấp mình; ít hiểu biết về chính sách, pháp luật. Tỷ lệ đảng viên và cán bộ lãnh đạo xuất thân từ công nhân còn thấp. Một bộ phận công nhân chưa thiết tha phấn đấu vào Đảng và không hăng hái tham gia hoạt động trong các đoàn thể chính trị - xã hội. Việc làm và đời sống của công nhân còn nhiều khó khăn, bức xúc.

Nguyên nhân cơ bản của thực trạng này là: chủ trương lãnh đạo của Đảng đối với việc xây dựng giai cấp công nhân chưa thực sự đi vào cuộc sống, chưa ngang tầm với vị trí, vai trò của giai cấp công nhân trong thời kỳ mới. Nhà nước tuy đã ban hành nhiều chính sách, pháp luật chăm lo đến việc làm, đời sống, đào tạo nghề cho công nhân, nhưng việc tổ chức thực hiện chưa thật tốt; còn nhiều hạn chế, yếu kém trong bảo đảm quyền và lợi ích chính đáng của giai cấp công nhân.

Tổ chức Công đoàn và các tổ chức chính trị - xã hội khác tuy hoạt động tích cực, đóng góp đáng kể vào việc xây dựng giai cấp công nhân, nhưng chưa tập hợp được đông đảo công nhân, lao động để bồi dưỡng, giáo dục, rèn luyện về ý thức chính trị, ý thức pháp luật, đạo đức, lối sống.

Bản thân giai cấp công nhân đã có nhiều nỗ lực vươn lên, nhưng chưa đáp ứng được yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Trình độ chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, tác phong lao động chưa đáp ứng được yêu cầu, chưa chấp hành tốt quy trình, quy định trong sản xuất.

Các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế đã đóng góp tích cực vào tạo việc làm và thu nhập cho công nhân, nhưng còn nhiều vi phạm về chính sách,

pháp luật đối với người lao động, chưa tạo điều kiện cho công nhân học tập nâng cao trình độ nghề nghiệp.

Do vậy, trước yêu cầu của sự nghiệp cách mạng trong giai đoạn mới, *xây dựng giai cấp công nhân nước ta lớn mạnh là nhiệm vụ quan trọng và cấp bách*, là trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, của cả hệ thống chính trị, của mỗi người công nhân. Để xây dựng giai cấp công nhân vững mạnh đáp ứng yêu cầu phát triển của đất nước, cần tập trung vào thực hiện tốt những giải pháp cơ bản sau đây:

1 - Tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện lý luận về giai cấp công nhân trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập kinh tế quốc tế

Muốn vậy, cần đổi mới công tác nghiên cứu, tăng cường đầu tư để đẩy mạnh hơn nữa nghiên cứu lý luận, tổng kết thực tiễn về giai cấp công nhân Việt Nam, nhất là trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế.

Cụ thể là, hướng mạnh công tác nghiên cứu lý luận vào giải đáp những vấn đề thực tiễn đặt ra: về vai trò lãnh đạo của giai cấp công nhân trong thời kỳ mới; về vai trò làm chủ của giai cấp công nhân, biểu hiện qua quan hệ giữa người sử dụng lao động và người lao động trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; về vấn đề trí thức hóa giai cấp công nhân và xu hướng phát triển; về sự phân hóa và mối quan hệ trong nội bộ giai cấp công nhân; về mối quan hệ giữa giai cấp công nhân với các giai cấp, tầng lớp khác trong xã hội, đặc biệt là khối liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức; về những xu hướng diễn biến tư tưởng trong giai cấp công nhân; về mối quan hệ hợp tác, liên kết giữa giai cấp công nhân Việt Nam và giai cấp công nhân các nước trong điều kiện toàn cầu hóa, hội nhập kinh tế quốc tế...

Tất cả những điều đó nhằm khắc phục những nhận thức không đầy đủ về vị trí, vai trò trong thời đại ngày nay của giai cấp công nhân nói chung, giai cấp công nhân Việt Nam nói riêng. Đồng thời, cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho Đảng, Nhà nước đề ra các chủ trương, giải pháp xây dựng giai cấp công nhân phát triển toàn diện trong thời kỳ mới.

2 - Đẩy mạnh và nâng cao chất lượng đào tạo nghề, bồi dưỡng ý thức chính trị, ý thức pháp luật, từng bước trí thức hóa giai cấp công nhân

Đẩy mạnh đào tạo, đào tạo lại và bồi dưỡng nâng cao trình độ học vấn, kỹ năng nghề nghiệp cho công nhân, đặc biệt là công nhân trẻ nhằm phát triển giai cấp công nhân về số lượng, bảo đảm về chất lượng, hợp lý về cơ cấu. Để công nhân nước ta có trình độ học vấn, chuyên môn và kỹ năng nghề nghiệp cao, có khả năng thích ứng nhanh với cơ chế thị trường, tiếp thu nhanh và làm chủ được công nghệ mới, lao động với năng suất, chất lượng và hiệu quả sản xuất, kinh doanh ngày càng cao.

Đẩy mạnh công tác quy hoạch và kế hoạch đào tạo nguồn nhân lực, đào tạo đội ngũ cán bộ kỹ thuật và công nhân có trình độ cao, để đáp ứng yêu cầu phát triển các ngành công nghiệp mới, hiện đại. Lựa chọn, đào tạo một số công nhân thành những nhà kinh doanh có tài, có đức, các nhà quản lý giỏi và các cán bộ khoa học - kỹ thuật có trình độ cao, có khả năng tiếp cận nhanh với công nghệ mới và phương thức kinh doanh hiện đại trong nền kinh tế thị trường.

Chú trọng đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ chính trị, ý thức giai cấp và bản lĩnh chính trị, ý thức công dân, tinh thần tự hào dân tộc, gắn bó với sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc, với chế độ xã hội chủ nghĩa, ý chí vươn lên thoát khỏi nghèo nàn, lạc hậu, tinh thần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, tinh thần phấn đấu vươn lên ngang tầm thời đại cho công nhân, quyết tâm chiến thắng trong cạnh tranh, tinh thần đấu tranh xây dựng, tác phong công nghiệp và kỷ luật lao động, lương tâm nghề nghiệp cho công nhân trong điều kiện phát triển kinh tế tri thức và hội nhập kinh tế quốc tế.

Tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy và hoạt động của tổ chức công đoàn, Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh trong công tác tuyên truyền, giáo dục; bảo đảm thống nhất định hướng, nội dung công tác tuyên truyền, giáo dục từ trung ương đến địa phương, cơ sở và các tổ chức chính trị - xã hội khác.

Xây dựng, hoàn thiện chính sách đầu tư thỏa đáng cho các hoạt động tuyên truyền, giáo dục. Có chính sách ưu đãi đối với hoạt động của các nhà văn hóa lao động, nhà văn hóa thanh niên, câu lạc bộ công nhân, hệ thống truyền thông đại chúng, các hoạt động văn hóa, thể thao và hoạt động của tổ chức công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ để phát huy mạnh mẽ công tác tuyên truyền giáo dục

3 - Thực hiện tốt chính sách, pháp luật, bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của công nhân; chăm lo đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân gắn với tăng năng suất lao động

Đầu tiên là, rà soát, nghiên cứu bổ sung, sửa đổi các chính sách, pháp luật về lao động, việc làm và đời sống vật chất, tinh thần, nâng cao thể chất cho công nhân nhằm giải quyết hài hòa quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế với tiến bộ và công bằng xã hội. Thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội ngay trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội và từng chính sách phát triển kinh tế - xã hội; bảo đảm hài hòa lợi ích của công nhân, người sử dụng lao động, Nhà nước và của toàn xã hội. Tập trung giải quyết những vấn đề bức xúc đang đặt ra đối với công nhân, như: bảo đảm việc làm, tiền lương, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần, bảo đảm lợi ích kinh tế - chính trị - văn hóa - xã hội; quan tâm hơn nữa vấn đề nhà ở, bảo vệ sức khỏe, bảo đảm và phát huy quyền dân chủ của công nhân v.v..

Tiếp đó, tích cực nâng cao tính tự giác của người sử dụng lao động và của công nhân trong thực hiện chính sách, pháp luật về lao động, việc làm; tăng cường vai trò kiểm tra, giám sát của Nhà nước, tổ chức công đoàn và các tổ chức chính trị - xã hội khác trong doanh nghiệp; có chế tài xử lý nghiêm các vi

phạm chính sách, pháp luật để từng bước nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của công nhân.

4 - Tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy trong xây dựng giai cấp công nhân

Tiếp tục đẩy mạnh công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của tổ chức cơ sở đảng trong các doanh nghiệp. Quan tâm bồi dưỡng phát triển đảng trong các trường đào tạo nghề và trong công nhân để tạo nguồn thành lập tổ chức cơ sở đảng trong các doanh nghiệp thuộc mọi thành phần kinh tế, nhằm tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công nhân.

Đẩy mạnh công tác đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực phẩm chất, đạo đức và bản lĩnh chính trị, nhiệt tình, tâm huyết và kỹ năng công tác cho đội ngũ cán bộ đảng ở doanh nghiệp. Có chính sách động viên về vật chất, khuyến khích về tinh thần đối với đội ngũ cán bộ đảng ở doanh nghiệp, nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả lãnh đạo của tổ chức cơ sở đảng, góp phần xây dựng giai cấp công nhân không ngừng lớn mạnh.

Chú trọng hơn nữa trong việc lựa chọn những cán bộ ưu tú trong giai cấp công nhân để đào tạo, bồi dưỡng, góp phần tạo nguồn cán bộ lãnh đạo cho Đảng, Nhà nước, công đoàn và các tổ chức chính trị - xã hội, từng bước tăng dần tỷ lệ cán bộ xuất thân từ công nhân trong bộ máy lãnh đạo các cấp của Đảng, chính quyền. Lãnh đạo Nhà nước xây dựng, ban hành và thực thi các chính sách, pháp luật đối với tổ chức công đoàn, đội ngũ công nhân; giải quyết có hiệu quả những vấn đề bức xúc của công nhân.

Các cấp ủy, các cán bộ chủ chốt của Đảng, Nhà nước các cấp phải thường xuyên tiếp xúc, lắng nghe ý kiến của công nhân và Công đoàn, tôn trọng và phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của tổ chức công đoàn. Chú trọng lãnh đạo, tạo điều kiện để Công đoàn phát huy tốt vị trí, vai trò của mình.

Đẩy mạnh công tác đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng và tạo cơ hội phát triển cho những cán bộ công đoàn trẻ, cán bộ thanh niên có năng lực, trình độ và phẩm chất đạo đức tốt, xuất thân từ công nhân.

Tăng cường lãnh đạo của tổ chức cơ sở đảng trong công tác xây dựng và nâng cao chất lượng hoạt động của Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh trong các doanh nghiệp. Đa dạng hóa các hình thức tập hợp thanh niên, vận động thanh niên làm việc trong các doanh nghiệp ngoài quốc doanh tham gia hoạt động Đoàn, Hội. Tăng cường xây dựng lực lượng thanh niên nòng cốt trong doanh nghiệp ngoài quốc doanh để thành lập tổ chức cơ sở của Đoàn, Hội. Đồng thời, thực hiện nhiều hình thức tập hợp, vận động thanh niên trong khu vực ngoài quốc doanh tham gia hoạt động Đoàn, Hội ở địa bàn dân cư.

5 - Phát huy vai trò của tổ chức công đoàn trong xây dựng giai cấp công nhân

Công đoàn các cấp cần đổi mới mạnh mẽ tổ chức, nội dung, phương thức hoạt động, khắc phục tình trạng hành chính hóa, nhà nước hóa tổ chức công đoàn. Đẩy mạnh công tác vận động, tập hợp công nhân trong các thành phần kinh tế, tự giác gia nhập và tham gia hoạt động công đoàn. Không ngừng nâng

cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của công đoàn cơ sở, để công đoàn thực sự hấp dẫn đối với người lao động và tạo được sự đồng tình, ủng hộ của người sử dụng lao động. Phần đầu tiên tới tất cả các doanh nghiệp đủ điều kiện thành lập công đoàn đều thành lập công đoàn, tăng tỷ lệ công nhân tự giác gia nhập và tham gia hoạt động công đoàn.

Muốn vậy, tổ chức công đoàn cần tích cực, chủ động tập hợp trí tuệ của công nhân, nhất là đội ngũ công nhân trí thức; tham gia xây dựng, hoàn thiện các chủ trương, chính sách, pháp luật. Thường xuyên kiểm tra, giám sát, tổng kết việc tổ chức thực thi chính sách, pháp luật, phát hiện những bất hợp lý của chính sách, pháp luật và công tác tổ chức thực hiện để tham gia bổ sung, hoàn thiện.

Điều rất quan trọng là, các cấp công đoàn cần hướng mạnh hoạt động về cơ sở, lấy cơ sở làm địa bàn hoạt động chủ yếu, lấy công nhân, viên chức, lao động làm đối tượng vận động, lấy chăm lo bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của công nhân, viên chức, người lao động, xây dựng quan hệ lao động hài hòa, ổn định, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội làm mục tiêu hoạt động. Chú trọng hướng dẫn, giúp đỡ công nhân ký kết hợp đồng lao động, đại diện thương lượng ký thỏa ước lao động tập thể với người sử dụng lao động. Điều này vừa nâng cao hiệu quả hoạt động thực tế của tổ chức công đoàn, vừa góp phần khắc phục xu hướng hành chính hóa tổ chức công đoàn.

Cuối cùng, chú trọng đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ năng lực, hiểu biết chính sách, pháp luật và bản lĩnh cán bộ công đoàn, nhất là chủ tịch công đoàn cơ sở ở các doanh nghiệp ngoài khu vực nhà nước, doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài(**).

Chú thích

** Bài đã đăng trên Tạp chí *Cộng sản*, số 784/2008.